

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ ŽEMĖS NAUDOJIMO SĄLYGŲ ĮSTATYMO NR. XIII-2166 6 IR 104 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2025

2022 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2022 m. rugsėjo 28 d. sprendimo Nr. SV - S -660 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 5 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutaria:

Iš dalies pritarti Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo Nr. XIII-2166 6 ir 104 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektui Nr. XIVP-2025 (toliau – Projektas) ir pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui jį tobulinti atsižvelgiant į šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Įgyvendinant 2007 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą [2007/60/EB](#) dėl potvynių rizikos įvertinimo ir valdymo (toliau – Potvynių direktyva) ir vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. lapkričio 25 d. nutarimo Nr. 1558 „Dėl Potvynių rizikos vertinimo ir valdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Nutarimas) 2.1.4 papunkčiu, Aplinkos ministerijai arba jos įgaliotai institucijai, remiantis Potvynių rizikos vertinimo ir valdymo tvarkos aprašu (toliau – Aprašas), pavesta rengti potvynių grėsmės žemėlapius ir potvynių rizikos žemėlapius ir, vadovaujantis Nutarimo 2.2.1 papunkčiu, Aplinkos ministerijai pavesta tvirtinti potvynių grėsmės žemėlapius ir potvynių rizikos žemėlapius. Taip pat Nutarimo 2.2.2 papunkčiu Aplinkos ministerijai pavesta ne vėliau kaip iki 2019 m. birželio 22 d., o vėliau – kas 6 metus peržiūrėti ir prireikus pakeisti potvynių grėsmės žemėlapius ir potvynių rizikos žemėlapius.

Pažymėtina, kad, atlikus išsamų visos šalies potvynių rizikos vertinimą, išskirtos potvynių grėsmės teritorijos pagal užliejimo tikimybę (10 proc. (didelės), 1 proc. (vidutinės) ir 0,1 proc. (mažos)) ir parengti pirmieji potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapiai, jie patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. rugpjūčio 6 d. įsakymu Nr. D1-655 „Dėl potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapių Nemuno, Ventos, Lielupės ir Dauguvos upių baseinų rajonuose patvirtinimo“ (toliau – įsakymas). 2022 m. potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapiai atnaujinti ir patvirtinti 2022 m. gegužės 25 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-147 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. rugpjūčio 6 d. įsakymo Nr. D1-655 „Dėl potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapių Nemuno, Ventos, Lielupės ir Dauguvos upių baseinų rajonuose patvirtinimo“ pakeitimo“. Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo (toliau – Įstatymas) 104 straipsnio specialiosios žemės naudojimo sąlygos taikomos įsakymu patvirtintoms teritorijoms, kas atitinka Įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 6 punkto nuostatą.

Atkreiptinas dėmesys, kad potvynių grėsmės žemėlapiai sudaryti naudojant faktinius vandens lygio stebėjimų duomenis vandens matavimo stotyse, taikant ne tik hidrologinių skaičiavimų metodikas, bet ir matematinių simuliacijų metodus, plačiai naudojamus visoje Europos Sąjungoje ir už jos ribų. Potvynių grėsmė, kaip ir dauguma ekstremalių gamtos reiškinių, vertinama atsižvelgiant į tokio įvykio pasikartojimo tikimybę. Vadovaujantis Potvynių direktyvos ir Aprašo nuostatomis, Lietuvoje potvynių pavojus vertinamas, kai kyla potvyniai, galintys pasikartoti kas 10, 100 ir 1000 metų. Pažymėtina, kad potvynių rizika vertinama ir potvynių rizikos žemėlapiai sudaromi visoje

Lietuvoje, bet ne atskiruose sklypuose. Vertinti potvynių grėsmę konkrečiame sklype sudėtinga, nes tam reikalingos vandens lygio matavimo stotys, kurios atliktų matavimus bent kelis dešimtmečius. Be to, toks potvynių rizikos vertinimas prieštarautų Potvynių direktyvos reikalavimams, kadangi joje numatyta prievolė vertinti potvynių grėsmę pagal jų pasikartojimo tikimybę, – vertinti privaloma ne tik įvykusius potvynius, bet ir potvynius, kurie dar gali įvykti, taip pat į vertinimą turi būti įtraukta klimato kaitos poveikio analizė. Todėl Projekte pateiktas pasiūlymas Įstatymo 6 straipsnio 1 dalį papildyti 7 punktu „7. hidrologiniais skaičiavimais.“ (tai, vadovaujantis Projekto aiškinamuoju raštu, reikštų, kad „didelės, mažos ir vidutinės potvynių grėsmės teritorijas būtų galima nustatyti ne tik iš Potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapių, bet ir atliekant hidrologinius skaičiavimus“) negali būti priskirtas tinkamam potvynių grėsmės įvertinimui pagal Potvynių direktyvos reikalavimus. Taikydami hidrologinius skaičiavimus, vertindami potvynių riziką konkrečiame sklype įsipareigojimų pagal Potvynių direktyvą neįgyvendinsime. Be to, atsiranda galimybė interpretuoti duomenis siekiant sumažinti potvynių tikimybės teritorijas ir grėsmę, kad nebus užtikrintas viešasis interesas ir civilinis saugumas. Apibendrindami pateiktą informaciją siūlome nepritarti Įstatymo 6 straipsnio 1 dalies papildymui.

2. Projekto 2 straipsnio 1 dalimi keičiamo Įstatymo 104 straipsnio 1 dalies 2 punkte siūloma nustatyti, kad didelės tikimybės potvynių grėsmės teritorijose, apsaugotose nuo potvynių, būtų leidžiama statyti statinius ir įrengti įrenginius, nepriklausomai nuo šių statinių ir įrenginių paskirties ar juose vykdomos ūkinės ar kitokios veiklos pobūdžio. Vadinasi, būtų galima bet kokių statinių, net ir uždraustų vidutinės ir mažos tikimybės potvynių grėsmės teritorijose, statyba didelės tikimybės potvynių grėsmės teritorijose. Toks siūlomas teisinis reguliavimas neatitiktų teisėkūros sistemiškumo, proporcingumo ir teisės akto darnos principų.

Pažymime, kad, siekiant prisitaikyti prie ekstremalių reiškinių, statybos sektoriuje atsiranda inovatyvių medžiagų ir konstrukcijų (pastatai ant polių), kurios užtikrina potvynio vandens srauto pralaidumą ir nedidina potvynių grėsmės šalia esančiose teritorijose, todėl manome, kad turėtų būti galimybė didelės potvynių grėsmės urbanizuotose teritorijose (miestuose ir miesteliuose) įgyvendinti teritorijų planavimo dokumentuose numatytus sprendinius. Tačiau, įgyvendinant teisėkūros sistemiškumo, proporcingumo ir teisės aktų darnos principus, didelės potvynių grėsmės teritorijose negali atsirasti statinių, kurie yra uždrausti vidutinės ir mažos tikimybės potvynių grėsmės teritorijose. Siekiant užtikrinti viešąjį interesą ir saugumą, įgyvendinti Potvynių direktyvos nuostatas ir teritorijų planavimo dokumentų sprendinių suderinamumo su potvynių rizikos mažinimo tikslais, siūloma tikslinti Projekto 2 straipsnio 1 dalimi keičiamo Įstatymo 104 straipsnio 1 dalies 2 punktą nurodant išimtis, kad naujus gyvenamuosius ir visuomeninės paskirties pastatus ir įrenginius įrengti galima tik tankiai urbanizuotose arba numatytose urbanizuoti teritorijose (miestuose ir miesteliuose), kur išplėtotą infrastruktūra ir susisiekimas, kai tokių pastatų statyba ir įrenginių įrengimas numatyti teritorijų planavimo dokumentuose ir šie pastatai ir įrenginiai apsaugoti nuo potvynių ir nedidina potvynių grėsmės šalia esančiose teritorijose.

3. Atkreipiame dėmesį, kad Įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje nurodyti dokumentai, kuriuose nustatomos Įstatyme nurodytos teritorijos. Tokiose teritorijose taikomos Įstatyme nustatytos specialiosios žemės naudojimo sąlygos. Įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 5 punkte nustatyta, kad Įstatyme nurodytos teritorijos gali būti nustatytos poveikio aplinkai vertinimo dokumentuose, tačiau vadovaujantis Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (toliau – PAV įstatymas) 4 straipsnyje nustatytais tikslais nenumatyta nustatyti potvynių grėsmės teritorijų, kadangi potvynių grėsmė tam tikroje teritorijoje nėra susijusi su konkrečios planuojamos ūkinės veiklos poveikiu aplinkai. Pagal Projekte siūlomą teisinį reguliavimą, ūkinė ar kita veikla galėtų būti vykdoma didelės tikimybės potvynių grėsmės teritorijose, jeigu tai būtų numatyta poveikio aplinkai vertinimo dokumentuose. Toks vertinimas neleistų pasiekti Potvynių direktyvos tikslų – sumažinti neigiamą potvynių poveikį žmonių sveikatai, aplinkai, kultūros paveldui ir ekonominei veiklai visoje šalies teritorijoje – įgyvendinimo. Atkreiptinas dėmesys, kad pritarus siūlomai nuostatai iškiltų ir neaiškumų dėl PAV įstatymo ir Įstatymo nuostatų suderinamumo, kadangi, vadovaujantis PAV įstatymo 3 straipsnio 5 dalimi, poveikio aplinkai vertinimas negali būti

atliekamas, kai planuojama ūkinė veikla tiesiogiai uždrausta įstatymais, t. y., atsižvelgiant į Įstatymo 104 straipsnio 1–3 dalyse nustatytus draudimus ir PAV įstatymo 3 straipsnio 5 dalį, poveikio aplinkai vertinimo procedūros net negalėtų būti atliekamos. Manome, kad statyba potvynio grėsmės teritorijose neturėtų būti leidžiama remiantis tik poveikio aplinkai dokumentais, taip pat atsižvelgiant į tai, kad siūlomas nustatyti reguliavimas teisėkūros prasme yra ydingas, nes teisės akte negali būti dviprasmiškų formuluočių, kurios neatitiktų teisėkūros principų, todėl siūlome nepritarti Projekto 2 straipsnio 2 dalyje pateiktam pasiūlymui.

Ministras Pirmininkas

Aplinkos ministras